

Årsberetning

Nye udviklingsområder. Beretning om Læremiddel.dk's første år – fra september 2010 til september 2011 – uden en ministeriel bevilling.

Nye udviklingsområder

Det fjerde møde i Læremiddel.dk's følgegruppe er samtidig det første møde i en ny æra, hvor videntretet ikke længere er direkte støttet af en ministeriel bevilling. Mødet og konferencen finder sted torsdag d. 27. oktober 2011. I den forbindelse vil vi gøre status over dette første år, men også forholde os mere generelt til videntrets nye eksistensmodus.

Som det gerne skulle fremgå af årsberetningen igen i år, er der fortsat bred opbakning til videntretet, men det er ikke en opbakning, vi tager for givet. Det årlige følgegruppemøde er derfor stadig et vigtigt element i vores løbende sikring og udvikling af videntrets kvalitet – også efter den ministerielle bevillings udløb.

Kvaliteten og kontinuiteten i videntrets virke er intakt, fordi det fortsat har sin forankring i videntrets ledelsesgruppe Jens Jørgen Hansen (UC Syddanmark), Karsten Gynther (UC Sjælland) og Thomas Illum Hansen (UC Lillebælt)), sekretariat (Tina Danielsen og Ditte B. Bundesen) og en række kernemedarbejdere (Dorthe Carlsen, René Christiansen, Peter Brodersen m.fl.), der har bidraget til videntrets basisaktiviteter:

- a) kvalitetssikring af projekterne og faglig sparring, der er med til at sikre en ensartet og sammenhængende kvalitet,
- b) redaktion af E-tidsskriftet *Læremiddeldidaktik* og bidrag til det fjerde og femte nummer af tidsskriftet,
- c) to større konferencer om henholdsvis "Digitale læremidler" og "Professionsuddannelse 2.0",
- d) systematisk vidensspredning via hjemmesiden, forskningsrapporter og publikationer,
- e) fundraising, der omfatter ansøgninger til LB-fonden, Egmont-fonden og andel i en ansøgning med Teknologisk Instituts som hovedaktør,
- f) repræsentation og/eller ekspertbistand i rådgivende organer og interesseorganisationer (bl.a. Advisory Board for Institut for didaktik (DPU), Teknologirådet, følgegruppen for UNIC's materialeplatform og it-didaktisk rådgivning i forbindelse med Kulturarvsstyrelsens pulje for e-museer),
- g) intern kompetenceudvikling af uc-medarbejdere,
- h) intern udvikling af professionsuddannelser, fx udvikling af læreruddannelsen, hvor videntretet har været med til at sætte læremidler på den didaktiske dagsorden og gøre dem til omdrejningspunkt for en praksisorientering af uddannelsen,
- i) udvikling af forlagssamarbejde, så det også omfatter KMD,
- j) udbygning af samarbejdet med bladet *Folkeskolen* om Læremiddeltjek,

- k) udbygning af det internationale netværk og samarbejde – herunder bidrag til internationale udgivelser i regi af det globale netværk IARTEM (The International Association for Research on Textbooks and Educational Media) og projektdeltagelse i en international kortlægning af læremiddelforskning,
- l) udbygning af kommunalt samarbejde, hvor videntret gennemfører projekter for kommunerne,
- m) udbygning af et forsknings samarbejde med DPU og forskningsprogrammet "IT og medier i læringsperspektiv" – bl.a. gennem fælles fundraising, publikationer, deltagelse i Advisory Board og samarbejde om et mastermodul om digitale læremidler,
- n) udvikling af nye uddannelser, aktuelt en professionsmaster i læremidler.

De nævnte basisaktiviteter vidner om, at Læremiddel.dk fortsat fungerer som et nationalt videntcenter, der samarbejder med en bred vifte af aktører.

Kommunikationsindsatsen

Læremiddel.dk's elektroniske platform www.laeremiddel.dk er fortsat omdrejningspunktet for videntrets strategiske kommunikation og vidensspredning i bred forstand. Videntret har således bibeholdt det månedlige nyhedsbrev og videntrets e-tidsskrift for at sikre en direkte kontakt til en differentieret målgruppe, der både omfatter lærere, lærerstuderende, skolebibliotekarer, pædagogiske konsulenter, politiske beslutningstagere og forlagsbranchen.

Læremiddel.dk opretholder desuden den nye vidensplatform www.digitalelaeremidler.dk som subsite til vores hjemmeside, fordi den dels fungerer som et reservoir for den viden om digitale læremidler, der blev produceret i forbindelse med projektet "Brugerdreven innovation af digitale læremidler", dels signalerer, at digitalisering af læremidler har været med til at præge Læremiddel.dk's genstandsområde og som følge heraf kommunikationsstrategi.

Samarbejdet med fagbladet *Folkeskolen* har også båret frugt. Foreløbigt har det udmøntet sig i, at systematiske læremiddelevalueringer inden for de to store fag i skolen, dansk og matematik, er blevet publiceret på Folkeskolens hjemmeside og distribueret via dobbelttopslag i fagbladet. Virkningerne af denne form for kommunikation har affødt en heftig aktivitet med foredrag for skolebibliotekarer rundt omkring i landet.

Endelig er bogudgivelser stadig en central del af vores vidensspredning. Alene i 2011 udkommer tre bogbaserede publikationer og en trykt rapport ved siden af de webbaserede publikationer, vi gør tilgængelige via videntrets hjemmeside.

Projekterne

2011 er året, hvor Læremiddel.dk sætter nye projekter i gang. De fleste store projekter fra Læremiddel.dk's bevillingsperiode er afsluttet, en del af dem er endnu under udgivelse, men ellers har vi været travlt beskæftiget med at igangsætte nye projekter og aktiviteter. Takket været eksternt

finansiering har vi sat projekter i gang, der viderefører centrets tre projektspor: produktionssporet, anvendelsessporet og vurderingssporet.

Desuden har vi deltaget i et stort internationalt kortlægningsprojekt, der går på tværs af de tre projektspor, eftersom der er tale om et meta-projekt om læremiddelforskning i det hele taget. Derfor vil det blive beskrevet her som indgang til projektsporene. Projektet er interessant i flere henseender. Det er det første internationale forskningsprojekt, som Læremiddel.dk har været involveret i. Det er finansieret af det norske "Utdanningsdirektorat". Og så er det en konkret udmøntning af, at det internationale forskningssamarbejde kan føre til nye typer af forskningsprojekter. Senter for pædagogiske tekster ved Høgskolen i Vestfold har været tovholder på projektet, der blev gennemført i et samarbejde mellem fire skandinaviske forskningsmiljøer. Udover Høgskolen i Vestfold og Læremiddel.dk var Didaktik Design, Stockholm Universitet og Åbo Akademi med i projektet. Det danske delprojekt blev ledet af Thomas Illum Hansen og involverede fire medarbejdere. Det bestod i en kortlægning af læremiddelforskning i England, Tyskland og Danmark. Første trin var en omfattende databasesøgning, der blev lagt til grund for selektion, beskrivelse af forskningsmiljøer og reviews af udvalgte forskningspublikationer. Delprojektets resultat var tre landerapporter, der var af en standard, så den norske tovholder har valgt at bruge et dansk eksempel som mønstereksempel på afrapportering over for Utdanningsdirektoratet. Hensigten med projektet er at skabe klarhed over, hvad der findes af forskning, og hvor der bør investeres i mere forskning. På den baggrund har Læremiddel.dk en begrundet forventning om, at projektet kan kaste nye projekter af sig.

Produktionssporet

Inden for produktionssporet er det især nyskabende, at Læremiddel.dk har udvidet typer af samarbejdspartnere. Videntret er således i et partnerskab med forskningsprogrammet It og medier i læringsperspektiv (DPU) blevet købt af KMD til at udvikle strukturer til "Education store", der er en intelligent platform til distribution af digitale læremidler til folkeskolen. Formålet med projektet er at facilitere digitaliseringen af folkeskolen ved at udvikle et digitalt værktøj, der kan understøtte lærerne i forberedelse, afvikling og evaluering af undervisningsforløb. Projektet er todelt og består af henholdsvis udvikling af en kategoriseringsstruktur og en ratingstruktur. Begge dele ligger i naturlig forlængelse af de læremiddeltypologier og modeller til evaluering af læremidler, som Læremiddel.dk har udviklet de seneste fire år, men byder også på nye udfordringer, da teori og modeller skal udvikles og omsættes i et interaktionsdesign, der kan give brugerne både overblik og indblik i udbuddet af digitale læremidler. Projektet gennemføres dels som teoriudvikling, dels som prototypeafprøvning af modeller og strukturer i brugerworkshop med lærere og konsulenter fra kommunerne som centrale brugergrupper. Målet er at samle de to delelementer til en digital uddannelsesbutik, der gør, at lærerne selv kan finde de bedste digitale læremidler ift. elevernes behov, potentiale og udfordringer, således at kvaliteten af undervisningen højnes og elevernes læring øges.

Et andet vigtigt tiltag inden for dette spor er, at vi har udviklet og afholdt et forlagskursus om faglig læsning og læremidler i samarbejde med Nationalt Videncenter for Læsning den 10.-14. januar 2011. Kurset var første trin i udviklingen af nye uddannelsesstilbud, der foreløbigt er kulmineret med, at Læremiddel.dk på vegne af partnerskabets tre professionshøjskoler har stået bag en selvurdering af videncenterets faglige miljø, der skal gøre det muligt at udbyde en professionsmaster i læremidler. Den 6. oktober 2011 har partnerskabet fremsendt miljøbeskrivelsen til EVA med henblik på at komme i betragtning som udbyder af en professionsmaster. Som led i denne udvikling bør to andre videncenteraktiviteter nævnes. For det første har forskningssamarbejdet med DPU bl.a. medført, at Læremiddel.dk i 2011 har været ansvarlig for et modul om digitale læremidler på den master i it og læring, der udbydes af Ålborg Universitet i samarbejde med DPU og RUC, og vi har netop sagt ja til at stå for modulet igen i 2012. For det andet har Læremiddel.dk i december 2010 i samarbejde med Høgskolen i Vestfold og Stockholm Universitet udgivet en teoretisk antologi om analyse af læremidler og pædagogiske tekster til brug på masterniveau.

Endelig bør det nævnes, at Læremiddel.dk er med i en større ansøgning sammen med Teknologisk Institut og DPU med henblik på at udvikle og prototypeafprøve en platform til produktion og kombination af digitale læremidler (herunder et visuelt programmeringssprog og læremiddel-didaktiske typologier) og efterfølgende udvikle og afprøve et koncept for kompetenceudvikling af producenter af digitale læremidler i samarbejde med Teknologisk Institut.

Anvendelsessporet

I 2011 blev det sidste store anvendelsesprojektet, der var finansieret af den ministerielle bevilling, færdiggjort: "Professionsdidaktik og læremidler" (ledet af Jens Jørgen Hansen). Projektet er et meta-projekt, der har bearbejdet de empiriske data i et andet projekt, "Professionsuddannelser og læremidler" (afsluttet i 2010), med henblik på at systematisere erfaringerne og teoretisere og perspektivere brugen af læremidler i professionsuddannelserne. Resultatet af dette projekt bliver formidlet på konferencen "Professionsuddannelse 2.0" den 27. oktober og i det femte nummer af e-tidsskriftet *Læremiddeldidaktik*, der bliver udgivet op til konferencen.

Et andet eksternt finansieret projekt, der gav genlyd i 2011, var "Fagenes integration af it" (ledet af Karsten Gynther), der er et fagdidaktisk projekt om integration af it i fagene dansk, matematik og engelsk med fokus på it og inklusion. Projektet var finansieret af og blev gennemført i samarbejde med Slagelse Kommune. Som sådan repræsenterer det en ny type af projekter, som Læremiddel.dk fremover vil satse på som en væsentlig bestanddel af anvendelsessporet. Hensigten er at bidrage til en generel skoleudviklingsmodel for integration af it i fagene og for pædagogisk udvikling i det hele taget.

En helt ny type af projekter var en evaluering af et web 2.0-kursus, der blev afholdt af IT-center Fyn for gymnasier på Fyn. Kurset var finansieret via midler fra UVM og skulle evalueres i den forbindelse. Læremiddel.dk har påtaget sig evalueringsopgaven, da det falder umiddelbart inden for videncenterets aktionsradius. Evalueringen har samtidig været et udviklingsprojekt, idet vi har brugt web 2.0-teknologier som værktøjer til dataindsamling som grundlag for evalueringen.

Som beskrevet sidste år er Læremiddelab blevet omdrejningspunkt for et samarbejde med Læreruddannelsen i Odense. Målet er at skabe et konkret mødested for forskellige perspektiver (brugere, forskere, producenter, vejledere, lærerstuderende og -undervisere) og udvikle professionsrelevant viden om læremidler som led i en praksisorientering af uddannelsen. Læremiddelab er dels et mobilt laboratorium udviklet i samarbejde med Læreruddannelsen i Odense, dels et metodisk koncept for virkningsevaluering af læremidler, der udnytter nyere teknologi (web-kameraer og digital lydoptagelse) til at monitorere og dokumentere læremidlers virkning såvel eksplorativt (i skolens praksis) som laborativt (i simulerede praksismiljøer). I første omgang er laboratoriet udviklet og anvendt i samarbejde med Odense Kommune, men hensigten er at udvide feltet, så forskellige aktører inden for læremiddelfeltet kan rekvirere empirisk dokumenterede undersøgelser af læremidlers virkning i praksis. Seneste tiltag er, at læremiddelab også bliver anvendt i forbindelse med bachelorprojekter og efter- og videreuddannelsesaktiviteter, fordi kombinationen af læremiddelfokus og videodokumentation er velegnet som empirisk underbygning af de studerendes projektarbejde både i læreruddannelsen og i PD-uddannelserne.

Vurderingssporet

2011 blev året hvor Læremiddel.dk offentliggjorde et stort vidensspredningsprojekt sammen med fagbladet Folkeskolen, nemlig Læremiddeltjek (ledet af Dorthe Carlsen og Thomas Illum Hansen). Projektet har til hensigt at skabe offentlighed omkring vurdering af digitale og analoge læremidler og styrke slutbrugernes læremiddelkompetencer – dvs. både lærerstuderende, lærere, skolebibliotekarer og skolens øvrige vejledere (læsevejledere, naturvejledere, it-vejledere m.fl.), CFU-konsulenter og kommunernes pædagogiske konsulenter). Næste skridt er et systematisk læremiddeltjek af læremidler til faglig læsning i dansk på 4. klassestrin. Projektet er samfinansieret af Dansk lærerforening og Danmarks lærerforening og gennemføres i løbet af vinteren 2011/2012.

I forlængelse af projektet "Klassikere i klasseværelset" blev der i 2011 publiceret tre udgivelser af Thomas Illum Hansen ved Dansk lærerforenings forlag, en bog, *Kognitiv litteraturredaktik*, en mindre web-publikation, *It og multimodalitet i litteratur*, og en større videnskabelig publikation om det teoretiske grundlag, *Poetik og lingvistik*. De tre publikationer tegner tilsammen et billede af, hvorfor den nyeste kognitive sprog- og litteraturvidenskab kan bidrage til læremiddelforskningen ved at tydeliggøre en kognitive progressions- og differentieringstænkning som grundlag for analyse og vurdering af læremidler.

Endelig er de første to bøger i udgivelsesserien *Mål og midler* med i alt tolv udgivelser ved Klims forlag sendt til trykning og udkommer ultimo 2011. Den første, *Fælles mål og midler*, har fået støtte af Tips og Lotto-puljen, så vi kan distribuere den gratis til alle skolebibliotekarer i folkeskolen samt undervisere og førsteårsstuderende i læreruddannelsen i Danmark. Den anden udgivelse, *Læremidler i didaktikken – didaktikken i læremidler*, er en teoretisk perspektiverende antologi, der følger op med muligheder for fordybelse i de teoretiske problemstillinger.

På vegne af Læremiddel.dk

Thomas Illum Hansen, oktober 2011